

М. В. Петченко, к.е.н., доц.
ORCID 0000-0003-1104-5717
e-mail: marinapetcenko@gmail.com,
*Національний авіаційний
університет, м. Київ*

М. В. Бугасєва, к.е.н., доц.
ORCID 0000-0002-7460-9279
e-mail: bmw87forever@gmail.com,
*Центральноукраїнський національний
технічний університет,
м. Кропивницький*

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Постановка проблеми. Вагомим чинником, що дестимулює формування та розвиток інноваційної активності і ефективно використання наявного інтелектуального потенціалу країни та її регіонів є недопрацьованість законодавчої бази в інноваційній сфері. На сьогоднішній день, виходячи із практики господарювання, можна констатувати, що в українському законодавстві існує багато перешкод, що не дозволяють швидко і ефективно освоювати новітні технології, як малим підприємствам, так і великим корпораціям. Чимало бар'єрів існує у законах та нормативно-правових актах, що, в кінцевому рахунку, негативно впливає на формування та розвиток інноваційного клімату держави та її регіонів, враховуючи соціально-економічну та політичну нестабільність.

Таким чином виникає невідповідність між реальною ситуацією і очікуваною зацікавленістю українського бізнесу та іноземних інвесторів до впровадження та просування інноваційної продукції. Поясненням таких реалій є те, що інноваційне законодавство в Україні формувалось у складних умовах соціально-економічного становлення, непослідовно, без чіткої концепції, поза визначенням методів правового регулювання та предмета регулювання. Тому од-

ним із перших завдань української влади в останні роки в цьому напрямку було вдосконалення законодавства шляхом визначення чіткого вектора його розвитку, що дозволило не просто структурувати нормативно-правову базу, а перетворити її в каталізатор інноваційних процесів в Україні.

В цьому напрямку вже зроблено багато дієвих законодавчих кроків та створені механізми їх впровадження. У той же час темпи розвитку національної економіки залишають бажати кращого, а національна інноваційна система знаходиться лише на стадії формування, що дає підстави припускати наявність певного кола проблем ефективності чинного в Україні законодавства, яке регламентує інноваційну сферу.

Тому актуальним питанням, яке потребує вирішення, залишається удосконалення організаційно-правового механізму регулювання інноваційно-проектної діяльності та інноваційно-інтегрованих структур. В першу чергу це можливо шляхом створення системи дієвих юридичних механізмів формування, розвитку, підтримки і стимулювання таких суб'єктів і інноваційної сфери в цілому, які були б здатні забезпечити сталий розвиток національної інноваційної системи в умовах соціально-економічної нестабільності.

Крім того, важливим питанням є розвиток сфери інноваційної діяльності саме шляхом створення законодавчої бази, яка зможе забезпечити узгоджену державну політику, інвестиційне, фінансове забезпечення інновацій, ефективний розвиток і функціонування як наукової сфери, так і процесу комерціалізації її інтелектуальних результатів, реальне партнерство держави і приватного сектора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інноваційного розвитку є відносно новою в контексті вдосконалення законодавчої бази, а тому малодослідженою як в Україні, так і поза її межами. Але у світі в останні роки стрімко зростає науковий інтерес до інноваційного розвитку та шляхів його досягнення.

Розробляються нові моделі інноваційного процесу, теорії національних та регіональних інноваційних мереж та національних інноваційних систем, форми та методи державного регулювання інноваційного розвитку країни та її регіонів. Зокрема, вони розглядались у працях таких відомих економістів як І. Ансоффа [2], А. Бузні [3], Л. Ледермана [32], М. Портера [14], Б. Твісса [29], Й. Шумпетера [31] та ін. Даній проблематиці присвячені праці таких відомих вітчизняних економістів, як О. Амоша [1], Б. Данилишин [7; 8], О. Дацій [9], М. Долішній [10], О. Лапко [12] та ін. Але

питання законодавчого забезпечення та вдосконалення законодавчої бази здійснення інноваційно-проектної діяльності ще не знайшли достатнього висвітлення в Україні.

Метою статті є спроба вивчити ступінь законодавчого забезпечення державного регулювання інноваційно-проектної діяльності в Україні та пошук напрямків її вдосконалення в умовах соціально-економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Звернемося до світового досвіду законодавчого регулювання інноваційної діяльності. Аналіз світової практики нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності свідчить про використання двох основних принципово різних підходів. Перший підхід характерний для більшості країн СНД. Його відмінними рисами є:

- акцент законотворчої діяльності на суто вертикальному аспекті: держава – суб'єкти інноваційної діяльності;

- регулювання інноваційної діяльності засобами і методами публічного права, перш за все, нормами адміністративного права, які встановлюють взаємовідносини органів виконавчої влади та господарюючих суб'єктів.

Логічним наслідком такого підходу є прийняття профільного закону, предмет якого тісно пов'язаний із заходами державної політики в інноваційній сфері. Як правило, в такому законі:

- формулюються цілі та пріоритети інноваційної політики;
- вводиться в правовий обіг базова термінологія;
- регламентуються правовий статус і кінцеві цілі суб'єктів інноваційної діяльності та суб'єктів, які опосередковують діяльність у сфері управління;

- визначаються правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності;

- встановлюються форми стимулювання державою інноваційних процесів.

Зокрема, базисні закони про інноваційну діяльність вже прийняті в багатьох країнах близького зарубіжжя (колишнього СРСР).

Другий підхід є типовим для промислово розвинених країн. Основну роль у стимулюванні інноваційної діяльності тут відіграють нормативно-правові акти, що регулюють приватноправові, «горизонтальні» відносини між суб'єктами інноваційної діяльності. Як правило, подібні нормативно-правові акти зводяться до наступних ключових питань:

- стимулювання до залучення в господарський оборот об'єктів інтелектуальної власності;

- розвиток дослідницької та технологічної кооперації (як між державним і приватним сектором, так і міжфірмової);
- підтримка малого та середнього інноваційного підприємства.

Інноваційна термінологія і рекомендації в області статистики інновацій, містяться в системі статистичних посібників так званого сімейства Фраскати, розроблених ОЕСР спільно з Евростатом. Наприклад, Керівництво Осло містить концептуальне поняття структури і характеристик інноваційного процесу, базові визначення технологічної, продуктової або процесної інновації та інноваційних активностей, класифікації та методики вимірювання характеристик інноваційного процесу. Ще один документ – Керівництво Фраскати – присвячений вимірюванню людських і фінансових ресурсів, що залучені у дослідження і розробки (R&D).

В рамках даного підходу, основними напрямками діяльності держави щодо стимулювання інноваційних процесів є:

- нормативне правове забезпечення виконання наукових досліджень і розробок прикладного характеру, оформлення інфраструктури їх державної підтримки, розвиток системи вищої професійної освіти і спеціальної підготовки кадрів, створення систем фінансування конкретних проектів тощо;
- стимулювання інноваційного підприємництва за допомогою податкових інструментів, механізмів бюджетного фінансування, державно-приватного партнерства і т.п.

Як правило, основна увага при цьому приділяється таким напрямкам:

- формуванню інституційного середовища, яке б сприяло інвестиційній привабливості інноваційних проектів;
- лібералізації політики в галузі використання результатів інтелектуальної діяльності, що фінансуються з бюджету;
- сприянню прискореній передачі отриманих результатів інтелектуальної діяльності у промисловість;
- розширенню організаційно-правових передумов для використання різних форм кооперації між державними і приватними організаціями, як всередині самої наукової сфери, так і між наукою і промисловістю;
- підтримці малого і середнього наукового та інноваційного бізнесу.

Інструментами реалізації державної політики, спрямованої на стимулювання інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв у промислово розвинених країнах є різноманітні націо-

нальні програми, в яких зазвичай формулюються задачі і конкретні шляхи їх вирішення з чіткими кількісними орієнтирами.

Що стосується формування законодавчого забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, то процес її формування розпочався з моменту прийняття акта проголошення незалежності України. Обраний Україною шлях інтеграції до Євро-союзу вимагає зближення та інтеграцію національної економічної системи до систем країн ЄС. Це ставить Україну перед вибором запровадження тієї моделі розвитку, яка прийнята ЄС за базову, тобто моделі інноваційного розвитку. Таким чином, утвердження інноваційної моделі розвитку національної економіки забезпечить її конкурентоспроможність та вихід на траєкторію сталого розвитку. Тому перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки поступово стає імперативом державної політики. Це полягає, насамперед, у встановленні ефективного правового регулювання відносин у сфері інновацій.

Інноваційна діяльність регулюється низкою нормативно-правових актів різної юридичної сили – від законів до локальних нормативно-правових актів.

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Законодавча база здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, в першу чергу, визначається загальнодержавними інститутами, найбільш важливими з яких є законодавство, інституційна система, концепції і стратегії розвитку держави і цільові програми розвитку регіонів, пріоритети, механізми і інструменти впливу. Вони, в свою чергу, декларують подальше формування інноваційно орієнтованої економіки на рівні країни та її регіонів з урахуванням мінливих умов зовнішнього середовища та позитивних і негативних сценаріїв розвитку внутрішніх впливових чинників.

Загальновідомо, що законодавство України складається із законів України «Про інноваційну діяльність» [15], «Про інвестиційну діяльність» [16], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [17], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [18], «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [19], «Про наукову і науково-технічну експертизу» [20], «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» [21] та інших за-

конів України, Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України [22], інших законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини в цій сфері тощо.

Нормативними актами вищої юридичної сили, що регулюють інноваційну діяльність є Господарський [6] та Цивільний кодекси України [30]. У першому документі у главі 34 надається визначення інноваційної діяльності (ст. 325), перелічуються її види (ст. 327), форми інвестування в інновації (ст. 326), шляхи та форми державного регулювання (ст. 328) та система державних гарантій інноваційної діяльності (ст. 329), основні засади державної експертизи інноваційних проєктів (ст. 330), поняття та зміст договору на створення і передачу науково-технічної продукції (ст. 331), який використовується для виконання інноваційних розробок на замовлення суб'єкта інноваційної діяльності з метою їх наступної реалізації. У 62 главі Цивільного кодексу, що має назву «Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт», зазначаються аспекти регулювання договірних відносин, що складаються в процесі виконання таких робіт, в т. ч. розробки інноваційних проєктів [5].

Стосовно державної інноваційної політики, то її законодавчим фундаментом є Конституція України. Зокрема, у статті 54 Конституції передбачено гарантії громадянам щодо свободи наукової, технічної та інших видів творчої діяльності, захисту інтелектуальної власності, авторських прав. Статтею 116 визначаються обов'язки органу виконавчої влади – Кабінету Міністрів України – щодо забезпечення економічної політики в галузі освіти, науки і культури, розробці та здійсненні загальнодержавних програм економічного, науково-технічного і культурного розвитку країни [11].

Головні цілі державної інноваційної політики визначено в Законі України «Про інноваційну діяльність». Державна політика спрямована на створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, на забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, на виробництво і реалізацію нових видів конкурентоспроможної продукції. Відповідно до даного Закону основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;

– формування нормативно-правової бази в сфері інноваційної діяльності;

– створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;

– забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;

– ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційної діяльності, підтримка підприємництва в науково-виробничій сфері;

– здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

– фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

– сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;

– підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [15].

Регулювання інноваційної діяльності, відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», може здійснюватися на різних рівнях управління державою різними державними структурами – від Верховної Ради до органів виконавчої влади на місцях, їх участь у регулюванні інноваційних процесів обумовлена тими функціями, які вони виконують у загальній системі економіки країни.

Проте у Законі України «Про інноваційну діяльність» відсутні умови і правила функціонування потенційно ефективного недержавного сектора національної економічної системи, відсутні вказівки на склад і структуру національної інноваційної системи [28, с. 120]. Також низка норм базових законів не діє в Україні через відсутність необхідних для їхньої реалізації підзаконних актів. Це, перш за все, стосується окремих положень Закону України «Про інноваційну діяльність» і пов'язано з тим, що Уряд до цього часу не створив і не прийняв необхідного пакета документів, що забезпечує їхнє функціонування.

Окремо зазначимо, що розвиток науки і науково-технічної сфери в Україні покликані забезпечити такі закони: Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [18], «Про науково-технічну інформацію» [23], «Про наукову і науково-технічну експертизу» [20], «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [17], «Про особливості правового режиму діяльності Національної

академії наук, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» [24], «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій» [25], цілий ряд державних цільових економічних програм, комплекс підзаконних правових актів.

Зазначимо, що кожен із перерахованих законів регулює свою вузьку сферу, і назріває потреба в спеціальному законодавчому акті, що регулює всі сторони інноваційної діяльності та інноваційної поведінки інноваційно-інтегрованих структур різних типів і видів діяльності, а також територій їх функціонування. В цілому говорити про досконалість створеної законодавчої бази не можливо. У чинному законодавстві продовжує існувати багато суперечностей та програм, що заважають запровадженню та нормальному функціонуванню моделі інноваційно-інвестиційного розвитку. Порушується один із головних принципів систематизації законодавства з питань інноваційної діяльності, згідно з яким закони та підзаконні акти мають подавати узгодженість норм. Окрім цього, не виконується й інший, не менш важливий принцип правового регулювання, згідно з яким нормативно-правова база інноваційної діяльності має бути стабільною. Адже найголовнішою передумовою ефективного розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні має бути її надійна правова база.

Крім згаданих законодавчих актів, слід окремо відмітити прийняту Верховною Радою України 13 липня 1999 року Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України [22]. Концепція містить основні цілі, пріоритетні напрями та принципи державної науково-технічної політики, механізми прискореного інноваційного розвитку, орієнтири структурного формування науково-технологічного потенціалу та його ресурсного забезпечення. Вона визначає засади взаємовідносин між державою та суб'єктами наукової та науково-технічної діяльності, які ґрунтуються на необхідності пріоритетної державної підтримки науки, технологій та інновацій як джерела економічного зростання, складника національної культури, освіти та сфери реалізації інтелектуального потенціалу громадян. Дія Концепції розрахована на період стабілізації економіки та досягнення постійного її розвитку.

Так чи інакше, інноваційне законодавство продовжує інтенсивно розвиватись шляхом гармонізації інноваційного законодавства України з міжнародними угодами і конвенціями у сфері договірно-правового поля. Тому постійно потрібно враховувати європейський вектор інституційної бази і успішний досвід її впро-

вадження у практичній діяльності інноваційно-інтегрованих структур в Європі.

Одним із документів, що має таке значення, є загальнодержавна Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» [26], спрямована загалом на впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Вбачалося, що її реалізація дозволить Україні стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями.

Для цього однією з першочергових реформ визначена дерегуляція та розвиток підприємництва, що передбачає, зокрема:

- скорочення кількості документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності та видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню;

- скасування регуляторних актів, які ускладнюють ведення підприємницької діяльності;

- скорочення кількості органів державного нагляду (контролю); забезпечення ефективного захисту права приватної власності;

- гармонізація із законодавством Європейського Союзу положень законодавства України щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів та кредиторів;

- захисту економічної конкуренції; запровадження стимулюючих механізмів інвестиційної діяльності, виходячи із досвіду найкращої світової практики.

Реалізація цієї стратегії має забезпечити досягнення таких індикаторів як, зокрема, входження до ТОП-30 країн за Індексом легкості ведення бізнесу та до ТОП-40 за глобальним індексом конкурентоспроможності. Очікується залучення понад 40 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій за цей період та забезпечення, при цьому, дотримання максимального відношення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до валового внутрішнього продукту не більше 60 відсотків.

Для підтримки інвестиційної активності та захисту прав інвесторів потрібно забезпечити ефективний захист права приватної власності, у тому числі судовими органами, гармонізувати із законодавством Європейського Союзу положення законодавства України щодо захисту прав національних та іноземних інвесторів та кредиторів, захисту економічної конкуренції, запровадити стимулюючі механізми інвестиційної діяльності, виходячи із найкращої світової практики [26].

В свою чергу, у Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» визначається, що нормативно-правове та організаційне забезпечення її реалізації має здійснюватися шляхом розроблення та прийняття в установленому порядку відповідних нормативно-правових актів, щорічних планів дій реалізації цієї Стратегії, моніторингу стану їх виконання. Зрозуміло, що без оновлення та вдосконалення вже існуючої законодавчої та інституційної бази здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні не можливо впроваджувати в життя намічені стратегічні цілі та поетапно реалізовувати завдання, зазначені у Стратегії. Наразі назріла необхідність формування оновленої нормативної бази для забезпечення розвитку інноваційної економіки. Особливої уваги в цьому контексті потребує регулювання інноваційної економіки на рівні регіонів.

Розроблена Загальнодержавна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [27], яка була спрямована на створення умов для динамічного, збалансованого розвитку регіонів України з метою забезпечення соціальної та економічної єдності держави, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, активізації економічної діяльності та ін.

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів України заплановане шляхом підтримки формування на основі наявних потужностей науково-дослідних та освітніх установ (закладів) інноваційної інфраструктури, зокрема утворення технополісів, технопарків, індустріальних парків, центрів трансферу технологій; формування сприятливого інвестиційного клімату та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України; створення умов для розвитку міжрегіональної та міжнародної кооперації з реалізації інвестиційних проектів; об'єднання зусиль регіонів та центру щодо розвитку транскордонного співробітництва, подальшого поглиблення співпраці в рамках єврорегіонів та активізації роботи з розширення сфер такого співробітництва. Серед індикаторів реалізації цієї стратегії визначено, зокрема, зростання обсягу прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу в середньому по країні до 1750 дол. США (з 1283,6 дол. США) та частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції до 7% (з 3,3%) [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, стратегічними документами розвитку України та її регіонів декларується формування інноваційно орієнтованої економіки. Для цього сформовано інвестиційну та інноваційну системи, які включають,

зокрема, законодавчі, інституційні та інструментальні складові. Однак кожна із цих систем на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях є недостатньо збалансованою. В першу чергу це стосується законодавчої бази здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, яка б повністю відповідала інноваційно орієнтованій моделі розвитку економіки.

Звідси постає актуальним завдання формування та вдосконалення законодавчої бази здійснення такої діяльності на національному та регіональному рівнях. Причому, регіональне законодавство в галузі регулювання інноваційної діяльності може виявитись більш прогресивним, ніж на загальнонаціональному рівні. Крім цього воно буде не просто доповнювати його, а заповнювати прогалини, особливо в частині термінології, прав і обов'язків сторін інноваційного процесу і в інших питаннях, що пов'язані із специфічною діяльністю інноваційно-інтегрованих структур.

В даному контексті згадаємо Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р № 680-р, яким схвалено Концепцію розвитку національної інноваційної системи, складовою частиною якої є інноваційні структури. Нормативно-правова база, яка визначає і забезпечує правовий статус інноваційних структур, які здійснюють розробку, впровадження та комерціалізацію інноваційних продуктів, включає в себе Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, Закони України «Про наукові парки», «Про науковий парк «Київська політехніка», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», інші законодавчі і нормативно-правові акти, що регулюють відносини інноваційно-інвестиційної сфери.

Важливо підкреслити, що оскільки національна інноваційно-інвестиційна система динамічно розвивається, то виникає проблема здійснення своєчасного моніторингу законодавчої бази і відповідно внесення необхідних коректив в діючу правову базу. В іншому випадку виникає ризик втрати актуальності існуючих правових норм і, як наслідок, появи непрацюючих правових механізмів. Така ситуація є характерною для сучасного стану нормативно-правової бази, що визначає і забезпечує правовий статус інноваційних структур.

Доводиться констатувати несформованість та нерегульованість Національної інноваційної системи України, відсутність комплексного підходу до її правовому регулювання і фрагментарність чинного законодавства, що регламентує окремі структурні елементи та взаємозв'язки такої системи. Важливо не просто визначити

термінологічну основу інновацій, інноваційних відносин, а розробити і прийняти системоутворюючий законопроект, який комплексно висвітлює всі необхідні питання для стимулювання та розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності та функціонування інноваційно-інтегрованих структур. Наразі необхідне детальне опрацювання положень такого системоутворюючого законопроекту щодо національної інноваційної системи з урахуванням експертної думки всіх зацікавлених сторін і тих сторін, що безпосередньо беруть участь в такій системі суб'єктів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із дослідженням законодавчого забезпечення розвитку інноваційно-інтегрованих структур в контексті соціально-економічної нестабільності регіонів країни та визначення основних напрямів його вдосконалення.

Література

1. Амоша О. І., Антонюк В. П., Землянкін А. І. та ін. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: монографія / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 2007. 328 с.
2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. СПб. : Изд-во "Питер", 1999. 416 с.
3. Бузни А. Н. Национальная инновационная система как инструмент повышения эффективности экономики Украины. *Пути и механизмы управления эффективным развитием национальной экономики в современных условиях*: материалы Междунар. науч.-практ. конф.; под ред. О. П. Добровольской. Симферополь: Доля, 2012. С. 117–120.
4. Бузни А. Н. Формирование инновационной стратегии в условиях региональной экономики. Донецк: Ин-т економіко-правових досліджень НАН України, 1999. 51 с.
5. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій. Київ: Атіка, 2004. 624 с. URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/1909/25/>
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Данилишин Б. М., Кондрашов О. М. Державна підтримка та податкове регулювання підприємницької діяльності в Україні: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 296 с.
8. Данилишин Б. М., Корецький М., Дацій О.. Інвестиційна політика в Україні: монографія. Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2006. 292 с.
9. Дацій О. І. Державне регулювання інноваційної діяльності. *Економіка АПК*. 2004. № 3. С. 97–108.
10. Долішній М. І. Регіональна політика інвестиційно-інноваційного розвитку. *Зовнішньоекономічний кур'єр*. 2003. №1–2.
11. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
12. Лапко О. О. Розвиток системи управління науково-інноваційною сферою в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2002. № 3. С. 55–62.

13. Приходько В., Єгорова О., Казакова Л. Метафізика інвестицій. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки регіонів: монографічний посібник. Ужгород: ПП «АУТДОР – ШАРК», 2015. 352 с.

14. Портер М. Е. Международная конкуренция / под ред. В. Д. Щетинина. М.: Международные отношения, 1993. 896 с.

15. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

16. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

17. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>.

18. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

19. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.

20. Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.

21. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

22. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : Постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 р. № 916-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.

23. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. №3323-XII (3323-12). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

24. Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу : Закон України від 07.02.2002 р. № 3065-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3065-14>.

25. Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. №143-V. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16/ed20120617>.

26. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

27. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

28. Розвиток та стимулювання інноваційної діяльності (економіка, право, міжнародний досвід): монографія / за наук. ред. О. Б. Бутнік-Сіверського. Київ: НДІ ІВ НАПрНУ, 2014. 364 с.

29. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. М.: Экономика, 1989. 217 с.

30. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

31. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития: пер. с англ. / под ред. В. С. Автономова. М. : Директмедиа Паблицинг, 2008.

32. De Ferranti D., Perry G., Lederman D., Maloney W. From Natural Resources to the Knowledge Economy. Washington, The World Bank, 2002. 521 p.

33. Колодинський С. Б., Гуцалюк О. М. Технологічні парки як центри економічного зростання українських підприємств. *Вісник післядипломної освіти. Сер.: Соціальні та поведінкові науки*. 2022. Вип. 22 (51). С. 179-199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199).

34. Крамський С. О., Гуцалюк О. М., Аблязова Н. Р., Мальцев М. М. Використання проектного менеджменту як інноваційно-снвайронментального підходу в системі підготовки фахівців з економіки та управління науково-технічною сферою. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 3 (73). С. 88-96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96).

35. Гуцалюк О. М., Головіна О. І., Козловцева В. А. Формування інноваційної інфраструктури національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 33. С. 381-487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56>.

References

1. Amosha, O. I., Antoniuk, V. P., Zemliankin, A. I. et al. (2007). Aktyvizatsiia innovatsiinoi diialnosti: orhanizatsiino-pravove ta sotsialno-ekonomichne zabezpechennia [Activation of innovation activity: organizational and legal and socio-economic support]. Donetsk, IIE of NAS of Ukraine. 328 p. [in Ukrainian].

2. Ansoff, I. (1999). Novaya korporativnaya strategiia [The New Corporate Strategy]. SPb., "Piter" [in Russian].

3. Buzni, A. N. (2012). Natsional'naya innovatsionnaya sistema kak instrument povysheniya effektivnosti ekonomiki Ukrainy [National innovation system as a tool for increasing the efficiency of the Ukrainian economy]. *Puti i mekhanizmy upravleniia effektivnym razvitiem natsional'noy ekonomiki v sovremennykh usloviyakh [Ways and mechanisms for managing the effective development of the national economy in modern conditions]*: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. (pp. 117-120). Simferopol, Dolia [in Russian].

4. Buzni, A. N. (1999). Formirovaniye innovatsionnoy strategii v usloviyakh regional'noy ekonomiki [Formation of an innovative strategy in a regional economy]. Donetsk: Institute of Economic and Legal Research NAS of Ukraine [in Russian].

5. Vinnyk, O. M. (2004). Hospodarske pravo: Kurs lektsii [Economic Law: Course of lectures]. Kyiv, Atika. 624 p. Retrieved from <http://textbooks.net.ua/content/view/1909/25/> [in Ukrainian].

6. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV [Commercial Code of Ukraine dated January 16, 2003 No. 436-IV]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].

7. Danylyshyn, B. M., Kondrashov, O. M. (2010). Derzhavna pidtrymka ta podatkovye rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini [State support and tax regulation of entrepreneurial activity in Ukraine]. Donetsk, Yuho-Vostok. 296 p. [in Ukrainian].

8. Danylyshyn, B. M., Koretskyi, M. Kh., Datsii, O. I. (2006). Investytsiina polityka v Ukraini [Investment Policy in Ukraine]. Donetsk, Yuho-Vostok, Ltd [in Ukrainian].

9. Datsii, O. I. (2004). Derzhavne rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti [State regulation of innovation activity]. *Ekonomika APK – Economy of agroindustrial complex*, 3, pp. 97-108 [in Ukrainian].

10. Dolishnii, M. I. (2003). Rehionalna polityka investytsiino-innovatsiinoho rozvytku [Regional policy of investment and innovation development]. *Zovnish-neoekonomichnyi kurier – Foreign Economic Courier*, 1-2 [in Ukrainian].

11. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. [The Constitution of Ukraine dated 28.06.1996]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

12. Lapko, O. O. (2002). Rozvytok systemy upravlinnia nauково-innovatsiinoiu sferoiu v Ukraini [Development of the system of management of the scientific and innovation sphere in Ukraine]. *Ekonomika i prohnozuvannia – Economics and Forecasting*, 3, pp. 55-62 [in Ukrainian].

13. Prykhodko, V., Yehorova, O., Kazakova, L. (2015). Metafizyka investytsi. Innovatsiino-investytsiinyi rozvytok ekonomiky rehioniv [Metaphysics of investments. Innovative- investment development of the region's economy]. Uzhhorod, «AUTDOR – ShARK» [in Ukrainian].

14. Porter, M. E. (1993). Mezhdunarodnaya konkurentsya [Competitive Advantage of Nations]. Moscow, Mezhdunarodnye otnosheniya [in Russian].

15. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 r. № 40-IV [On innovative activity: Law of Ukraine dated July 4, 2002 No. 40-IV]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [in Ukrainian].

16. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 r. № 1560-XII [On investment activity: Law of Ukraine dated September 18, 1991 No. 1560-XII]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> [in Ukrainian].

17. Pro priorytetni napriamy rozvytku nauky i tekhniky : Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 r. № 2623-III [On priority areas of development of science and technology: Law of Ukraine dated July 11, 2001 No. 2623-III]. *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> [in Ukrainian].

18. Pro naukovu i nauково-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 r. № 848-VIII [On scientific and scientific and technical activity: Law of Ukraine dated November 26, 2015 No. 848-VIII]. *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [in Ukrainian].

19. Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia prohram ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 23.03.2000 r. № 1602-III [On state forecasting and development of economic and social development programs of Ukraine: Law of Ukraine dated March 23, 2000 No. 1602-III]. *zakon0.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> [in Ukrainian].

20. Pro naukovu i nauково-tekhnichnu ekspertyzu : Zakon Ukrainy vid 10.02.1995 r. № 51/95-VR [On scientific and scientific and technical expertise: Law of Ukraine dated February 10, 1995 No. 51/95-VR]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

21. Pro spetsialnyi rezhym innovatsiinoi diialnosti tekhnolohichnykh parkiv: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 991-XIV [On the special regime of innovative activity of technological parks: Law of Ukraine dated 07/16/1999 No. 991-XIV]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14> [in Ukrainian].

22. Pro Kontseptsiiu naukovo-tehcnolohichnoho ta innovatsiinoho rozvytku Ukrainy : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 13.07.1999 r. № 916-XIV [On the Concept of Scientific, Technological and Innovative Development of Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 07/13/1999 No. 916-XIV]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14> [in Ukrainian].

23. Pro naukovo-tehcnichnu informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 25.06.1993 r. №3323-XII (3323-12) [On scientific and technical information: Law of Ukraine dated June 25, 1993 No. 3323-XII (3323-12)]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3322-12> [in Ukrainian].

24. Pro osoblyvosti pravovoho rezhymu diialnosti Natsionalnoi akademii nauk, haluzevykh akademii nauk ta statusu yikh mainovoho kompleksu : Zakon Ukrainy vid 07.02.2002 r. № 3065-III [On the peculiarities of the legal regime of the National Academy of Sciences, branch academies of sciences and the status of their property complex: Law of Ukraine dated February 7, 2002 No. 3065-III]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3065-1> [in Ukrainian].

25. Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti v sferi transferu tekhnohii : Zakon Ukrainy vid 14.09.2006 r. № 143-V [On state regulation of activities in the field of technology transfer: Law of Ukraine dated September 14, 2006 No. 143-V]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-16/ed20120617> [in Ukrainian].

26. Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina - 2020»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015 [About the Sustainable Development Strategy "Ukraine - 2020": Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015 No. 5/2015]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].

27. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.08.2014 r. № 385 [On the approval of the State Regional Development Strategy for the period until 2020: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 6, 2014 No. 385]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

28. Butnik-Siverskyi, O. B. (Ed.). (2014). Rozvytok ta stymuliuвання innovatsiinoini diialnosti (ekonomika, pravo, mizhnarodnyi dosvid) [Development and stimulation of innovation activity (economics, law, international experience)]. Kyiv, NDI IV NAPrNU [in Ukrainian].

29. Tviss, B. (1989). Upravlenie nauchno-tehcnicheskimi novovvedeniyami [Management of scientific and technical innovations]. Moscow, Ekonomika [in Russian].

30. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 436-IV [Civil Code of Ukraine dated January 16, 2003 No. 436-IV]. *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].

31. Shumpeter, J. A. (2008). Teoriya ekonomicheskogo razvitiya [The theory of economic development]. Transl. from english. Moscow, Direktmedia Publishing [in Russian].

32. De Ferranti, De., Perry, G., Lederman, D., & Maloney, W. (2002). From Natural Resources to the Knowledge Economy Washington, The World Bank.

33. Kolodynskyi, S. B., Hutsaliuk, O. M. (2022). Tehcnolohichni parky yak tsentry ekonomichnoho zrostantia ukraïnskykh pidpriemstv [Technological parks as centers

of economic growth of Ukrainian enterprises]. *Visnyk pisladyplomnoi osvity. Serii: Sotsialni ta povedinkovi nauky – Bulletin of postgraduate education. Series: Social and behavioral sciences*, 22 (51), pp. 179-199. DOI: [https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22\(51\)-179-199](https://doi.org/10.32405/2522-9931-2022-22(51)-179-199) [in Ukrainian].

34. Kramskyi, S. O., Hutsaliuk, O. M., Abliazova, N. R., Maltsev, M. M. (2023). Vykorystannia proiektnoho menedzhmentu yak innovatsiino-envaironmentalnoho pidkhotu v systemi pidhotovky fakhivtsiv z ekonomiky ta upravlinnia naukovo-tekhnichnoiu sferoiu [The Use of Project Management as an Innovative and Environmental Approach in the System of Training Specialists in Economics and Management of the Scientific and Technical Sphere]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3 (73). pp. 88-96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96) [in Ukrainian].

35. Hutsaliuk, O. M., Holovina, O. I., Kozlovtsseva, V. A. (2019). Formuvannia innovatsiinoi infrastruktury natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii ta intehtatsii [Formation of innovative infrastructure of the national economy in conditions of globalization and integration]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 33, pp. 381-487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 26.10.2023 р.